

עין משפט
נר מצוה

ממ:

אזלא ו**נוולא**. הולכים ודלים ומתנוולים: **צעקבות המשית**. בסוף הגלות לפני ביאת משיח: והיין **ביוקר**. שהכל עוסקין במשתאות: **י ואין סוכה**. אין לך אדם שיוכל להוכיח שכולם נכשלים בחטאות וכשמוכיחין אומר לו אתה כמוני: **וצים הוועד**. של חכמים יהיו לבית וזות שכלו החכמים ואין לומד תורה ויהא חרב מאין איש ובעלי וימה מתגודדים שם מפני שחזן לעיר היו צתי מדרשות שלהם: **גב' של מלה ושל גפרית**. ענין עטרה עושין מאזן של מלה שהוא כלול כאבן הדבולה וקורין שלימי"א ולוצעין אותה כמין ליורין בגפרית כשם שעושין כלי זהב וכסף וקורין נאול"א: חילוי. לישק"א כמין גומא הגל כזים: **עצלא דחד פומא**. זוג של עינבל אחד שמקשקשין בו לשיר צבית המשתאות: **עננורא**. כך קורין אותו בלשון לעז טנבורי והוא עשוי דפנותיו עגולות כעין נפה וקושרין דפנותיו חוטין של ברזל וסומטין על פיו עור כשהוא לח ומומת והוא מתיבש שם מחליו וכשמכין עליו במקל דק הוא מוציא קול כלול יש אומנין שידועין להכות עליו מכה אחר מכה כסדר עד שנשמע כמין שיר: **מיתלף בטנלא דחד פומא**. זוג של עינבל שעושים צבית משתאות דומה לו בקול ואתי למעבד ההוא דגזור עליה: **קפיזא**. כלי מחזיק ג' לוגין: **עיר של זהב**. עטרה של זהב ועיר של זהב מנזיירת עליה: **כיפה**. כמו כובע של כמר לכן שקורין פילטר"א: **הוזהבוס**. טלית כצובה שני ובו קצועין טסי זהב עד שמעמידין אותה כמין כיפה: **אצל עושה הוא פריפיר**. כמין כיפה של מעגלי עץ כמו שאנו עושין ותולין זה כניפין ורדידי זהב כמו שאנו עושין: **חממא יוויית**. לשון חממה שמדצרים בו בני פלטין ואין שאר העם מכירין בו: **מלני בים חשמונאי**. שני אחים שהיו מתקוטטין על המלוכה הורקנוס ואריסטובולוס: **היה הורקנוס מנחוז**. זר על ירושלים והביא עמו **צקופא**. מתרומת הלשכה לתמידים:

אזלא ו**נוולא**. הולכים ודלים ומתנוולים: **צעקבות המשית**. בסוף הגלות לפני ביאת משיח: והיין **ביוקר**. שהכל עוסקין במשתאות: **י ואין סוכה**. אין לך אדם שיוכל להוכיח שכולם נכשלים בחטאות וכשמוכיחין אומר לו אתה כמוני: **וצים הוועד**. של חכמים יהיו

אזלא^(א) ורדלדלה ואין שואל ואין מבקש על מי יש להשען על אבינו שבשמים^(ב) בעקבות משיחא חוצפא יסא^(ג) ויוקר יאמיר הגפן תתן פריה והיין ביוקר ומלכות תהפך למינות ואין תוכחת בית וועד יהיה לזנות והגליל יחרב והגבלן ישום ואנשי הגבול יסובבו מעיר לעיר ולא יחוננו וחכמות סופרים תסרה ויראי חטא ימאסו והאמת תהא נעדרת^(ד) נערים פני זקנים ילבינו^(ה) וקנים יעמדו מפני קטנים בן מנוול אב בת קמה באמה בלה בחמותה אויבי איש אנשי ביתו פני הדור כפני הכלב הבן אינו מתבייש מאביו ועל מה יש לנו להשען על אבינו שבשמים: **י(גב')** אמר רב לא שנו אלא של מלה וגפרית אבל של הדם ושל וורד מותר ושמואל אומר אף של הדם ושל וורד אסור של קנים ושל חילת מותר ולוי אמר אאף של קנים ושל חילת אסור וכן תני לוי במתניתיה אף של קנים ושל חילת אסור: ועל האירוס: מאי אירוס א"ר אלעזר בטבלא דחד פומא רבה בר רב הונא עבר ליה לבריה טנבורא אתא אבה תבריה אמר ליה מיחלף בטבלא דחד פומא זיל עביד ליה אפומא דחצבא או אפומא דקפיזא: בפולמוס של טיטוס גזרו על עטרות כלות וכו'; מאי עטרות כלות אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן עיר של זהב תניא נמי הכי ביאזהו עטרות כלות עיר של זהב אבל עושה אותה כיפה של מילת תנא אף על חופת חתנים גזרו מאי חופת חתנים זהורית המוזהבות תניא נמי הכי^(א) אלו הן חופת חתנים זהורית המוזהבות אבל עושה פפירית ותולה בה כל מה שירצה: ושלא ילמד את בנו יוונית: **י(ת"ר)** כשצרו מלכי בית חשמונאי זה על זה היה הורקנוס מבחוזין ואריסטובולוס מבפנים בכל יום ויום היו משלשלין דינרים בקופה ומעלין להן תמידים היה שם זקן אחד שהיה מכיר בחכמת יוונית לעז להם בחכמת

היה שם זקן אחד. מצפנים: **לעז להם**. לאותן שצחזן: **נעץ צפרניו** נודעועה. מחמת המלך שצברה על חילול שמו: **ועל אוסה שנה שנינו כו'**. שאותה שנה החריבו החיילות את הזרעים שסביבות מדינת ירושלים והולרך להביא אותה שנה את העומר מגגות כריפים ובשאר השנים מלות העומר להביא מן הקרוב לירושלים כדכתיב (ויקרא כג) כרמל ו) תקריבו שיהא הזרע לח והכר מלא ממנו וכשהוא בא מרחוק מתיבש ומתמעך ואין כר השבלת מלא מן הגרעין: **לשון סורסי**. קרוב הוא ללשון ארמי ואומר אני זה לשון גמרת ירושלמי ואומות העולם קורין אותו לינג"א **סורי"א**: או לשון יווני. שהיו קרובין לארך יון ולשון יון יפה מזה והיה לו לספר בו: **מאי דכתיב** לא גרם אלא ר"ש קרא מקרא זה על עצמו ואמר שעליו לעולל את עיניו צבכי יותר מן הכל: **עוללה**. מנוולת את (ו) **עניי**: **נפש**. על נפשי מפני קדוסיי: **מספר קומי**. שערו שלפניו ומניח בלזרית מלחוריו: **מדרגי האמורי**. שהן מניחין בלזרית לשם עבודת כוכבים: **נגנו ספר טורא**. שהיה בעל הלכות מפני שמועה הרבה וסדורות צפוי כאליו כתוב בספר כדאמר בסנהדרין (דף סח.) הרבה תורה למדתי מרבותי ולא עוד אלא שאני שונה שלשם אלפים הלכות בנטיעות קישואין ושלש מאות בזהרת עזה: **עלה ומחשבה**. שהיה זהיר בדרשות וזקי בהלכות ובתשובות האפיקורסים ולהצין ברמזיהם כדאמרי

צפ"ק דחגיגה (דף ה:) כי נח נפשיה אמרו ליה רבנן מאי מהוי עלן ממייתס אמר להן אצדה ענה מצני ישראל נסרחה חכמה של עובדי כוכבים: **זוועי טורא**. עומק סבא ולסמוך טעמי תורה שבעל פה על מדרשי המקראות ואותיות התירים ולשונות המשתנס במקרא: **רבי אלעזר בן עזריה**. עשיר הוה כדאמר^(י) (שבת דף נד:) מריסר אלפי עגלי הוה מעשר מעדריה כל שטא: **דאינא אנא**. שאני ענוותן:

עומק סבא ולסמוך טעמי תורה שבעל פה על מדרשי המקראות ואותיות התירים ולשונות המשתנס במקרא: **רבי אלעזר בן עזריה**. עשיר הוה כדאמר^(י) (שבת דף נד:) מריסר אלפי עגלי הוה מעשר מעדריה כל שטא: **דאינא אנא**. שאני ענוותן:

הדרן עלך עגלה עדופה
וסליקא לה מסכת סוטה

יוונית אמר להן כל זמן שעוסקים בעבודה אין נמסרין בידכם למחר שלשלו להם דינרים בקופה והעלו להם חזיר כיון שהגיע לחצי חומה נעץ צפרניו^(ב) נודעוזה א"י ארבע מאות פרסה אותה שעה יאמרו ארור אדם שיגדל חזירים וארור אדם שילמד לבנו חכמת יוונית ועל אותה שנה שנינו מעשה ובא עומר מגגות צריפים ושתי הלחם מבקעת עין סוכר איני והאמר רבי בא"י לשון סורסי למה אלא אי לשון הקודש אי לשון יוונית ואמר^(ג) רב יוסף בבבל לשון ארמי למה אלא או לשון הקודש או לשון פרסי לשון יוונית לאחד וחכמת יוונית לאחד וחכמת יוונית מי אסירא^(ד) והאמר רב יהודה אמר שמואל משום י"רשב"ג מאי דכתיב יעיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי אלף ילדים היו בבית אבא חמש מאות למדו תורה וחמש מאות למדו חכמת יוונית ולא גשתייר מהן אלא אני כאן וכן אחי אבא בעסיא שאני של בית ר"ג דקרובין למלכות הוו דתניא ימספר קומי הרי זה מדרכי האמורי אבטולוס בן ראובן ה"התירו (ג) לספר קומי שהוא קרוב למלכות של בית רבן גמליאל התירו להן חכמת יוונית מפני שקרובין למלכות: בפולמוס האחרון גזרו שלא תצא כלה באפריון וכו': מ"ט משום צניעותא: משמת רבן יוחנן בטלה החכמה: ת"ר^(ה) משמת רבי אלעזר נגנו ס"ת משמת רבי יהושע בטלה עצה ומחשבה משמת ר"ע בטלו זרועי תורה ונסתתמו מעיינות החכמה משמת רבי אלעזר בן עזריה בטלו עטרות חכמה² שעמרת חכמים עשרם משמת רבי חנינא בן דוסא בטלו אנשי מעשה משמת אבא יוסי בן קטונתא בטלו חסידים ולמה נקרא שמו אבא יוסי בן קטונתא שהיה מקטני חסידים משמת בן עזאי בטלו השקדנין משמת בן זומא בטלו הדרשנין משמת רשב"ג עלה גובאי ורבו צרות משמת רבי הוכפלז צרות: משמת רבי בטלה עגוה ויראת חטא: אמר ליה רב יוסף לתנא לא תיתני עגוה דאיכא אנא * אמר ליה רב נחמן לתנא לא תיתני יראת חטא דאיכא אנא:

הדרן עלך עגלה עדופה וסליקא לה מסכת סוטה

המקרא היה שיש עליו לעולל עיני צבכי ודמעה מכל משפחות העיר (שש). אלף ילדים. בחורים (שש). מספר קומי. לפנים במלה (שש). מדרכי האמורי. שמספרים מלפניהם ומשיירין בלזרית מאחריהן, ל"א דרך רומיים לנגח שער שלמעלה מן האזון, כמשכונת הגאולים (שש). לא תיתני יראת חטא דאיכא אנא. רב נחמן בר יצחק ממקדשי בבל (סגיליה בחד).

הדרן עלך עגלה עדופה וסליקא לה מסכת סוטה

נו א ב מיי פ"ה מהלכ'
תננית הלכה טו סמג
עשין מדרס ג טוש"ע א"ח
סימן תקס טעף ד':
נו א מיי פ"ה מהל' ג"מ
הלכה ט סמג עשין טו
טוש"ע ח"מ ס' תט טעף
ג:

בחד ד מיי פ"ה מהל' ע"ז
הלכה א סמג לאזין ג
טוש"ע יו"ד ס' קפת
טעף א':

בגמ ה מיי שם הלכה ג
טוש"ע שם טעף ג:

מוסף רש"י

בעקבות משיחא. סופי מלך המשיח (תהלים פט גב). יוקר יאמיר. ס"א: והיוקר ישות, שלג יכבדו זה את זה, וקר כבוד, ל"א היוקר ישות, מוכב שבהן יאה עותק ורמא. מ"ר (סנהדרין יג.) הגפן תתן פריה והיין ביוקר. וטעפ"כ יהיה היין ביוקר, שלג יהיה ברכה בפרי עננו, ל"א שחיי כולן רודפין אחר היין ומשתמדין וממייקין היין אט"פ שרוב יין צנוע^(א). ברת הרעה. מקוס שגלמתי הכמים מתוועדין שם ללמוד תורה (שש). והגבילן. מקוס טק שמו, ישום יתמותם (שש). ואנשי הגבול. אנשי גבול ארץ ישראל, ל"א אנשי גוים, כסנהדרין (שש). נערים ילבינו פני זקנים. כלומר יאספרי ויבישו אותם (שש). זקנים יעמדו מפני קטנים. ככנס, והיונו דאמרינן בעקבות המשיח חוצפא יסא^(ב). בת קמה באמה. להרסה כדאמרינן (שש). פני הדור כפני הכלב. דמיון ממש לנלג. מ"ה, ל"א כפני הכלב שלג יתיבשו זה מזה (שש). טבלא דחד פומא. והוא זוג התקשקש (ג'טיו. ו. נדה א.) הורקנוס כו' ואריסטובולוס. אחים היו ומריצין על דבר המלוכה (ב"ק צג.) היו משלשלין דינרין בקופה. אותם שפנטיס מורדינן מעל המטה דינרין מתרומת הלשכה בקופה לאזון מנחוז לקטין ממדיין (שש). היה שם זקן אחד. מצפנים (מנחות טז.) חכמת יוונית. רמיזות (שש). נעץ צפרניו. מקע, שכן דרך חזיר כסנורכין אותו (ב"ק צג.) ועל אותה שעה שנינו. מנחות (סד.) מעשה רבא עומר מגגות צריפים. שהיה רגיל ללג מן הקרוב לירושלים, אותה שעה בא מנחות לריפין רחוק מירושלים, לפי מרחצויו בני המזור את מנחות השדה (ב"ק פב:) שאותן החיילות החריבו כל קצינות ירושלים (מנחות טז.) מבקעת עין סוכר. שם מקוס (ב"ק צג.) אי לשון יוונית. הוא לשון תא. וסורסי לשון נלגע הוא (שש) א. אי לשון פרסי. לשון נאה מלחמי, בלרץ ישראל הסמוכה ליון נקט יוני, ובכל הסמוכה לפרס נקט לשון פרסי (שש). דוכמת יוונית. בני פלטין הקרובים למלכות מספרין בה (שש). עניי עוללה לנפשי. לא גרסינן מל' דכתיב כלומר כן אמר רבן שמעון קורא אי על עצמי

מסורת הש"ס

(א) גמ' ע"י ומנוולה וכו"ה כרש"י(שליפניו.)
(ב) סנהדרין זא. א ס"ה והיוקר ישות ע"י סנהדרין זא. ובפרש"י (סג.) [סנהדרין זא.]
(ג) [סנהדרין זא.]
(ד) [סנהדרין זא.]
(ה) [נבע"י הגירסא גדולים],
(ו) כש"א מ"ו, (י) [מוס' פט"ו ע"ש],
(ח) ב"ק פב: מנחות פד: (ט) [נ"ל רבי יוסף],
(י) ב"ק פב. [גיטין נח. ע"ש וז"ע ולפי גירסת רש"י [מסא' ס] [נפי' חוס' ע"ז] לב. ד"ה אצל, (ז) [מוס' פט"ו],
(ח) [והמלכות השולטת על רוב העולם תהא למנות ממשום אחר טעות שלו [ישו] ותלמידיו נקראו מינים. העתה מדרסום אמתטנדרס [יסו] א. כס"א: המינין,

תורה אור השלם

- עניי עוללה לנפשי מכל בנות עירי.
- עטרת חכמים עשרם אקלת כסילים אקלת. משה יר כד

הגהות הב"ח

(א) גמ' נעץ צפרניו בחומה נדמעות א"י ד' מאות פרסה על ד' מאות פרסה אותה שעה כ"ל וכן כרש"י:
(ב) שם המירו לו לספר קומי:
(ג) רש"י ד"ה ועל אותה וכו' לירושלים כדכתיב כרמל תקריב י"ב עין מנחות דף ס"ד:
(ד) ד"ה עוללה מנוולת את עיני לנפשי:

גליון הש"ס

גמ' א"ל רב נחמן לאתא לא תיתני. עיין מגילה דף כח ע"ב רש"י ד"ה רנצ"י:

לעזי רש"י

שלימימ"א [ש"י"ל יימ"א]. מלה הסלע (כנון מלה סדומית). ואולי"א [ניאיל"א]. תצריב שחור. לישק"א. כריך (צמח). טנבור"ר. תוף. פילטר"א [פילטרי"ן]. כובע לבד. לינג"א שווייצי"א [לינג"א שווריא"ח]. השפה הסורית.